

PLANPROGRAM

FOR

REGIONAL DELPLAN

UNIVERSELL UTFORMING I BUSKERUD

Foto: Ullensaker kommune

Foto: Ullensaker kommune

Alles Mapptil 3. Språk Tysk	204,98	1	EA	BS NORL
	NOK			SKOLE AS
Alles Mapptil 3. CD 1a, 2 og 3. Språk Tysk	128,00	1	EA	BS NORL
	NOK			SKOLE AS
Alles Mapptil 3. elev-CD 10. Masse. Språk Tysk	725,00	1	EA	BS NORL
	NOK			SKOLE AS
Analysér af dansk og tysk talesprog. Språk dan	155,00	1	EA	BS NORL
	NOK			SKOLE AS
Arntung 1. Arbeidsbuch: tysk I va 1. Språk Bokmål	218,40	1	EA	BS NORL
	NOK			SKOLE AS
Arntung 1. Arbeidsbuch: tysk I va 1. Språk Nynorsk	230,55	1	EA	BS NORL
	NOK			SKOLE AS
Arntung 1. Textbuch: tysk I va 1. Språk Bokmål	230,55	1	EA	BS NORL
	NOK			SKOLE AS

Vedtatt av fylkesutvalget den 21.04.2010

Innhold

1	Innledning	3
1.1	Begrepsforklaringer.....	3
1.2	Bakgrunn for arbeidet.....	4
1.3	Overordna føringer	4
1.4	Forholdet til andre regionale delplaner	6
2	Formålet med regional delplan for universell utforming.....	6
2.1	Hvorfor lage regional delplan for universell utforming?	6
2.2	Hva skal planen inneholde? Aktuelle innsatsfelt	7
3	Planprosess og opplegg for medvirkning	8
3.1	Prosjektorganisering	8
3.2	Medvirkning	9
3.3	Fremdrifts- /milepælsplan med frister.....	10
4	Synspunkter og innspill til planprogrammet.....	10

1 Innledning

1.1 Begrepsforklaringer

Universell utforming

”Universell utforming er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning eller en spesiell utforming” (Miljøverndepartementet, 2007).

Følgende 7 prinsipper gjelder for universell utforming:

1. Like muligheter for bruk
2. Fleksibel bruk
3. Enkel og intuitiv bruk
4. Forståelig informasjon
5. Toleranse for feil
6. Lav fysisk anstrengelse
7. Størrelse og plass for tilgang og bruk.

Planprogram

Et planprogram er en plan for planen som skal lages. I § 4-1, andre ledd, i ny plan- og bygningslov står det at planprogrammet skal gjøre rede for:

- Formålet med planarbeidet.
- Planprosessen med frister og deltakelse.
- Opplegg for medvirkning (spesielt for særlig berørte grupper).
- Hvilke alternativer som vil bli vurdert.
- Behovet for utredninger.

Av § 8-3 i ny plan- og bygningslov, *utarbeiding av regional plan*, fremgår at for regionale delplaner skal regional planmyndighet utarbeide forslag til planprogram i samarbeid med berørte kommuner og statlige myndigheter. Forslag til planprogram skal sendes på høring og legges til offentlig ettersyn med minst 6 ukers frist. Planprogrammet fastsettes av den regionale planmyndigheten.

Regional planmyndighet

§ 3-4 i plan- og bygningsloven sier at Fylkestinget er regional planmyndighet. I Buskerud er dette delegert til Fylkesutvalget.

Regional delplan

Plan- og bygningsloven (§ 7-1) sier at regional planmyndighet minst en gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, skal utarbeide en regional planstrategi i samarbeid med kommuner, statlige organer, organisasjoner og institusjoner som blir berørt av planarbeidet. § 8-1 sier at regional planmyndighet skal utarbeide regionale planer for de spørsmål som er fastsatt i den regionale planstrategien.

En regional plan eller regional delplan skal inneholde handlingsplan for gjennomføring av planen (§ 8-1). Handlingsprogrammet skal vedtas av regional planmyndighet og rulleres årlig (§ 8-1). Forslag til regional plan skal sendes på høring og legges til offentlig ettersyn med minst 6 ukers frist (§ 8-3).

Som det fremgår av § 8-2, skal regional plan legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen.

1.2 Bakgrunn for arbeidet

Fylkestinget vedtok i møte den 19.06.2008 regional planstrategi for Buskerud. Som det fremgår av § 8-1 i plan- og bygningsloven, skal fylkeskommunen utarbeide regionale planer for de spørsmål som er fastsatt i den regionale planstrategien. Regional delplan for universell utforming inngår ikke i den regionale planstrategien for Buskerud, men fylkesutvalget har likevel vedtatt at det skal lages en regional delplan for universell utforming i Buskerud. Det er avsatt midler til arbeidet, og prosjektansvaret er tildelt utviklingsavdelingen i Buskerud fylkeskommune.

Fylkesutvalget godkjente i møte den 19.08.2009 rammer og budsjett for arbeidet med regional delplan for universell utforming. Av vedtaket fremgår at fylkesutvalget forventer å få utkast til planprogram til behandling innen 31.12.2009, og at endelig plan forventes vedtatt i fylkesutvalg / fylkesting før 31.12.2010. Videre bes det om at kommunene, fylkesmannen, øvrige statlige etater og alle berørte organisasjoner inviteres til samarbeid og medvirkning i planprosessen, og det forutsettes særlig tett dialog med Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Buskerud.

Fylkesutvalget utnevnte i møte den 18.11.2009 representanter til styringsgruppa og godkjente forslag til organisering av arbeidet med den regionale delplanen.

1.3 Overordna føringer

Begrepet universell utforming har de siste årene blitt innarbeidet i en rekke lover og forskrifter. Nedenfor omtales noen av de viktigste overordna føringene som skal sikre et universelt utformet samfunn.

Ny plan og bygningslov, plandelen gjeldende fra 01.07.2009

Hensynet til universell utforming er tatt inn i lovens formålsparagraf, § 1-1. Her fremgår at prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Nedenfor gjengis de viktigste paragrafene som omhandler universell utforming.

§ 3-1, bokstav f sier blant annet at planer etter denne lov skal fremme befolkningens helse og motvirke sosiale forskjeller.

§ 5-1 omhandler medvirkning og fastslår at kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging.

§ 11-9 sier at kommunen, uavhengig av arealformål, kan vedta bestemmelser til kommuneplanens arealdel om blant annet universell utforming (punkt 5).

§ 12-7, punkt 4 sier at det i nødvendig utstrekning kan gis bestemmelser til arealformål og hensynssoner i reguleringsplaner om blant annet krav for å sikre hensynet til universell utforming. Punkt 5 i samme paragrafen gir hjemmel til å ha reguleringsbestemmelser med krav til tilgjengelighet til boliger og til boligens utforming der det er hensiktsmessig for spesielle behov.

Av § 19-2, som omhandler dispensasjon, fremgår at det ved en eventuell dispensasjon skal legges særlig vekt på dispensasjonens konsekvenser for blant annet tilgjengelighet.

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, gjeldende fra 01.01.2009

Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) skal fremme likestilling og likeverd, sikre like muligheter og rettigheter til samfunnsdeltakelse for alle, uavhengig av funksjonsevne, og hindre diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Dette fremgår av lovens formålsparagraf (§ 1).

§ 4 omhandler forbud mot diskriminering. Av lovteksten fremgår at forbudet mot diskriminering omfatter diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.

§ 9 omhandler plikt til universell utforming. Offentlig virksomhet og privat virksomhet som er rettet mot allmennheten, skal aktivt og målrettet arbeide for å fremme universell utforming innenfor virksomheten. Her presiseres at med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig.

§ 10 sier at for bygninger, anlegg og uteområder rettet mot allmennheten gjelder kravene til universell utforming i medhold av plan- og bygningsloven.

I medhold av § 11 stilles det krav til universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). Nye IKT-løsninger for allmennheten skal være universelt utformet fra 01.07.2011, og eksisterende IKT-løsninger skal være universelt utformet fra 01.01.2021.

§ 12 plikter arbeidsgiver, skole- og utdanningsinstitusjon og kommunen til rimelig individuell tilrettelegging.

Regjeringens handlingsplan, Norge universelt utformet 2025

Regjeringen har nylig utarbeidet handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet for 2009-2013, Norge universelt utformet 2025. Handlingsplanen berører de fleste samfunnsområder, og alle departementer er involvert i gjennomføring av planen.

Regjeringens visjon er at Norge skal være universelt utformet innen 2025. Et overordnet mål i handlingsplanen er å støtte opp under ny diskriminerings- og tilgjengelighetslov, ny plan- og bygningslov og annen lovgivning som omhandler universell utforming.

I handlingsplanen er det satt fokus på fire prioriterte innsatsfelt:

- Bygg og anlegg
- Planlegging og uteområder

- Transport
- IKT

Til hvert innsatsfelt er det fastsatt mål, strategier og tiltak.

Handlingsplanen omfatter i tillegg et kapittel med sektorovergrepene tiltak. Et av tiltakene her er, "Nasjonalt utviklingsprosjekt i fylkeskommuner og kommuner". Tiltaket inkluderer ressurskommuner og pilotfylker, og det fremgår at alle fylker og 25 % av landets kommuner aktivt bør være med innen 2015.

(Buskerud fylkeskommune og Fylkesmannen i Buskerud søkte den 30.03.2009 Miljøverndepartementet (MD) om å få bli pilotfylke for universell utforming. MD avsto søknaden, men de ga fylket et tilskudd på kr 50.000,- til det videre arbeidet med universell utforming.)

Miljøverndepartementets hjemmeside

På miljøverndepartementets nettside www.universell-utforming.miljo.no, finner man relevante lover, veiledningsmateriale samt erfaringsmateriale om universell utforming.

Teknisk forskrift, TEK

Forskrift om krav til byggverk og produkter til byggverk (TEK) fra 22.01.1997, sist endret 09.09.09, stiller strenge krav til universell utforming.

1.4 Forholdet til andre regionale delplaner

I regional planstrategi for Buskerud 2009-2012 er det valgt ut 8 temaområder det skal fokuseres på. Universell utforming skal være et integrert prinsipp i alle regionale delplaner og planstrategier som utarbeides.

Spesielt i forhold til temaene samferdsel og kollektivtrafikk ("Kollektivtrafikkplan for Buskerud"), næringsutvikling ("Først mot fremtiden 2010-2016", regional delplan for reiselivet), og folkehelse ("Strategi for folkehelse i Buskerud 2010-2014") er det viktig med fokus på å innarbeide prinsippet om universell utforming.

2 Formålet med regional delplan for universell utforming

2.1 Hvorfor lage regional delplan for universell utforming?

Lovverket stiller strenge krav til universell utforming uavhengig av regionale delplaner. Hensikten med å lage en regional delplan for universell utforming i Buskerud er at man skal oppnå betydelig mer enn man ville gjort uten en slik plan. En regional delplan for universell utforming bør være mest mulig konkret og handlingsrettet.

Det er et mål at både planen og planprosessen skal vise politikken som føres på området, og gode eksempler skal synliggjøres både underveis i planprosessen og i selve planen. En regional delplan for universell utforming i Buskerud er ment som en hjelp for kommunene i Buskerud.

2.2 Hva skal planen inneholde? Aktuelle innsatsfelt

I regjeringens handlingsplan for universell utforming er følgende innsatsfelt prioritert:

- Bygg og anlegg
- Planlegging og uteområder
- Transport
- IKT

Alle innsatsfeltene skal inngå i regional delplan for universell utforming i Buskerud, men gjennom planprosessen er det ønskelig å rette en spesiell fokus på noen deltema innenfor innsatsfeltene. Ved å gjøre noen prioriteringer, vil man lettere kunne oppnå synlige resultater.

Nedenfor gis en kort forklaring /presisering til innsatsfeltene som skal inngå i planen:

Bygg og anlegg

Nye bygg og anlegg skal følge gjeldende lover og regler for universell utforming. For eksisterende bygg og anlegg vil kartlegging og handlingsplaner for oppgradering til universell utforming være aktuelle tiltak.

Planlegging

Universell utforming skal inngå i all ny arealplanlegging. Alle nye kommuneplaner og reguleringsplaner må ta hensyn til universell utforming. Universell utforming skal også være et integrert prinsipp i alle regionale planer.

Uteområder

Her inngår offentlige uterom, parker og turveier i byer og tettsteder. Offentlige friluftsområder generelt (spesielt badeplasser) samt lekeplasser skal også inngå. Det skal fokuseres både på nye tiltak, på eksisterende forhold og på drift og vedlikehold.

Transport

Med transport menes hovedsakelig tilrettelegging i forhold til kollektivtransport, men det skal også rettes oppmerksomhet omkring sammenhengende gang – og sykkelveier.

IKT

Loven krever at all ny IKT skal ha universell utforming innen 1.07.2011, mens all eksisterende IKT skal ha universell utforming innen 1.01.2021. Det kan være aktuelt å foreslå handlingsplaner for oppgradering av eksisterende IKT-løsninger til universell utforming.

Informasjon og skilting vil berøre flere av innsatsfeltene over. God informasjon på nett om hvilke områder, bygg og tjenester som kan tilby universell utforming er viktig for brukerne. Det er også viktig at skilt ute i felten har universell utforming. Her stilles krav både til skriftstørrelse, bokstavtype, kontraster, høyde på skiltet samt plassering.

Andre forhold som kan diskuteres eller tas inn i handlingsplanen:

- Kompetanseutvikling. Fylkeskommunen kan ha en rolle som møteplass for kommuner, organisasjoner og andre.
- Kommunikasjonstiltak. Det kan blant annet jevnlig ”utgis” ”informasjonsark” som viser gode universelt utformede tiltak i Buskerud.
- Skille mellom raskt gjennomførbare tiltak og tyngre, langsiktige satsninger.
- Vise oversikt over aktuelle tilskuddsordninger.
- Fokus på deltakelse og kompetanse blant representanter fra kommunalt råd for funksjonshemmede (tale- og forslagsrett i bygningsråd/kommunestyre etc).
- Opprettholde universell utforming på gjennomførte tiltak.

3 Planprosess og opplegg for medvirkning

3.1 Prosjektorganisering

Prosjektet organiseres med en prosjektgruppe, en styringsgruppe og en gruppe med ressurspersoner som kan bistå /rådspørres ved behov.

Prosjektgruppa skal jobbe frem den regionale delplanen, og lederen av prosjektgruppa har hovedansvaret for planens fremdrift.

Prosjektgruppa består av følgende representanter:

Fylkesmannen i Buskerud v/ Britt Fallmår
Husbanken, Region Sør, v/ Rhina Ihlen
Norges Handikapforbund Oslofjord Vest v/ Jan Ronald Skogsrud
Norges blindedeforbund, Buskerud v/ Kari Dalen
Høyskolen i Buskerud v/ Gro Smedsrud
Statens vegvesen Region Sør v/ Stein Egil Sæter
Ringerike kommune v/ Unni Suther
Drammen kommune v/ Fidan Krasniqi
Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Buskerud v/ Roger Raknerud
Buskerud fylkeskommune, Bygge- og eiendomsseksjonen v/ John Tarjei Skree
Buskerud fylkeskommune, Utviklingsavd. / Samferdselsavd. (ny 1.02.2010) v/ Terje Moen
Buskerud fylkeskommune, Utviklingsavdelingen v/ Eva Lill Kvisle (prosjektleder)

Styringsgruppa har ansvaret for at prosjektgruppa jobber frem planen i tråd med planprogrammet og i tråd med det man blir enige om på styringsgruppemøter.

Styringsgruppa er høyt forankret og består av følgende representanter:

Fylkesutvalget v/ Trond Johansen (vara: Mette Lund Stake)
Fylkesutvalget v/ Anne Sandum (vara: Gotfred Rygh)
Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Buskerud v/ Eva Høili (vara: Lise Løff)
Fylkesmannen i Buskerud v/ Eli Kristin Nordsiden
KS Buskerud v/ Sveinlaug Barstad
Buskerud fylkeskommune, Utviklingsavdelingen v/ Kjersti Bærug Hullbakk (leder)

Sekretær for styringsgruppa er prosjektleder Eva Lill Kvisle.

For å kunne innhente bistand og råd når spesielle tema tas opp, etableres det en *ressursgruppe*. Personer fra denne gruppa vil kunne bli invitert til enkelte prosjektgruppemøter.

Følgende instanser er invitert til å delta i ressursgruppa:

Fylkeskommunen, Utviklingsavdelingen, kulturminner
Fylkeskommunen, Utviklingsavdelingen, folkehelse
Fylkeskommunen, Utviklingsavdelingen, idrett
Fylkeskommunen, Samferdselsavdelingen (ny avdeling fra 1.02.2010)
Fylkeskommunen, IKT-seksjonen
Fylkeskommunen, Innkjøpsseksjonen
Fylkeskommunen, Utdanningsavdelingen
Fylkeseldrerådet i Buskerud
Drammen og Oplands Turistforening
Oslofjordens Friluftsråd
Buskerud Idrettskrets
Vestviken Kollektivtrafikk AS (frem til 1.07.2010)
Buskerud Kollektivtrafikk AS (fra 1.07.2010)
Jernbaneverket
NHO Buskerud
Arkitektforeningen i Drammen
Byggmesterforbundet i Drammen

I tillegg blir det laget en liste med kontaktpersoner for universell utforming fra kommunene i Buskerud. Dette vil lette kommunikasjonen med kommunene i arbeidet med den regionale delplanen.

3.2 Medvirkning

Forslag til planprogram og forslag til regional delplan sendes på en bred høring. Det ble arrangert et seminar den 9. mars 2010 i anledning høringsperioden for planprogrammet, og det var nesten 100 deltakere på seminaret. For øvrig vil det bli arrangert møter og seminar underveis i planprosessen ved behov.

Prosjektleder, men også deltakerne i styringsgruppa og prosjektgruppa har et ansvar for å bidra aktivt for å synliggjøre og informere om det pågående planarbeidet samt å invitere til dialog. Fylkeskommunens hjemmeside, www.bfk.no, vil også bli brukt aktivt.

3.3 Fremdrifts- /milepælsplan med frister

Milepæl:	Gjennomføringstidspunkt:
Etablere prosjektorganisasjon / oppstartsmøter:	desember 2009
Planprogram i Fylkesutvalget:	27. januar 2010
Offentlig ettersyn av planprogram:	Frem til 17. mars 2010
Seminar:	9. mars 2010
Fylkesutvalget fastsetter planprogram:	21. april 2010
Forslag til regional delplan i Fylkesutvalget:	18. august 2010
Offentlig ettersyn av forslag til regional delplan:	Frem til 8. oktober 2010
Planvedtak i Fylkesutvalg:	16. november 2010
Planvedtak i Fylkesting:	8. desember 2010

4 Synspunkter og innspill til planprogrammet

Forslag til planprogram for regional delplan for universell utforming i Buskerud, datert 13.01.2010, ble sendt kommuner, instanser og organisasjoner i Buskerud til offentlig ettersyn ved brev datert 27.01.2010. Høringsdokumentene har også ligget tilgjengelig på www.bfk.no, og det ble informert om planprogrammet og planarbeidet på seminar fylkeskommunen arrangerte i samarbeid med fylkesmannen den 9.03.2010.

Fristen for å komme med innspill var 17.03.2010.

Høringsinstansene ble også bedt om tilbakemelding i forhold til:

- Bestemmelser eller retningslinjer om universell utforming i kommuneplanens arealdel.
- Eksempel på gjennomført byggverk der universell utforming har vært prioritert.
- Eksempel på uteområde der universell utforming har vært prioritert.

Det kom inn 13 merknader fra følgende instanser:

1. Buskerud fylkeskommune, spesialstaben, datert: 01.02.2010
2. Terje Løvaas (muntlig innspill) , datert: 09.03.2010
3. Lier kommune, datert: 12.03.2010
4. Øvre Eiker kommune, datert: 12.03.2010 og 15.03.2010
5. Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Buskerud, datert: 16.03.2010
6. Ringerike kommune, datert: 16.03.2010
7. Hol kommune, datert: 16.03.2010
8. Hole kommune, datert: 16.03.2010
9. Fylkeseldrerådet, datert: 17.03.2010
10. Fylkesmannen i Buskerud, datert: 17.03.2010
11. Vestviken Kollektivtrafikk AS, datert: 17.03.2010
12. Norges Handikapforbund Oslofjord Vest, datert: 17.03.2010
13. Røyken kommune, datert: 22.03.2010

Merknadene var stort sett positive innspill til planarbeidet, og de har i liten grad ført til endringer av forslaget til planprogram som ble sendt på høring. Nyttige innspill og gode eksempler på universelt utformede bygg og uteområder tas med i det videre planarbeidet.